

Bruselj, 23.11.2021
COM(2021) 716 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

**o izvajanju Uredbe (EU) 2021/821 o vzpostavitvi režima Unije za nadzor izvoza,
posredovanja, tehnične pomoči, tranzita in prenosa blaga z dvojno rabo**

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o izvajanju Uredbe (EU) 2021/821 o vzpostavitvi režima Unije za nadzor izvoza, posredovanja, tehnične pomoči, tranzita in prenosa blaga z dvojno rabo

1. UVOD

Komisija je leta 2013 začela objavljati letna poročila o nadzoru izvoza v skladu z Uredbo (ES) št. 428/2009 (v nadaljnjem besedilu: Uredba). Uredba je bila 9. septembra 2021 razveljavljena z Uredbo (EU) 2021/821¹ (v nadaljnjem besedilu: nova Uredba).

To poročilo, ki ga je pripravila Komisija s prispevki držav članic² v Usklajevalni skupini za blago z dvojno rabo, zagotavlja informacije o izvajanju prava EU v zvezi z nadzorom izvoza blaga z dvojno rabo v letu 2020, vključuje pa tudi zbirne podatke o nadzoru izvoza za leto 2019³.

Komisija je leta 2019 uvedla novo delovno mesto glavnega uradnika za trgovinsko skladnost, da bi prispevala k temeljitejšemu izvajanju trgovinskega prava EU, vključno s pravom EU v zvezi z nadzorom izvoza blaga z dvojno rabo. Da bi Komisija glavnega uradnika za trgovinsko skladnost podprla pri izvajanju njegovih nalog, je prestrukturirala organizacijo GD za trgovino. Kar zadeva druge spremembe, sta bila nadzor izvoza in pregled neposrednih tujih naložb združena v eno enoto znotraj GD za trgovino, ki je v pristojnosti glavnega uradnika za trgovinsko skladnost. Zaradi tega in ker sta nadzor izvoza in pregled neposrednih tujih naložb orodji za strateški nadzor trgovine in naložb za zagotovitev varnosti v Evropski uniji, se to poročilo sprejme hkrati s prvim letnim poročilom o pregledu neposrednih tujih naložb.

2. RAZVOJ POLITIKE IN REGULATIVNI OKVIR

2.1 Pregled politike nadzora izvoza

2.1.1 Posodobitev zakonodaje

Leto 2020 je bilo ključno za posodobitev nadzora izvoza EU, saj sta Svet in Evropski parlament novembra 2020 dosegla politični dogovor v zvezi z novo uredbo o nadzoru izvoza. Dogovorila sta se o celoviti nadgradnji sistema, ki bo pripomogla k učinkovitejšemu sistemu nadzora izvoza EU z:

- uvedbo nove razsežnosti „človekove varnosti“, da bi se EU lahko odzvala na izzive, ki jih prinašajo nastajajoče tehnologije z dvojno rabo, zlasti tehnologije za kibernetiski nadzor, ki ogrožajo nacionalno in mednarodno varnost ter človekove pravice;

¹ Uredba (EU) 2021/821 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi režima Unije za nadzor izvoza, posredovanja, tehnične pomoči, tranzita in prenosa blaga z dvojno rabo (prenovitev) (UL L 206, 11.6.2021, str. 1) – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0821&from=SL>.

² Pristojni organi nekaterih držav članic tudi javno poročajo o trgovini z blagom z dvojno rabo.

³ Čeprav je to poročilo objavljeno v skladu z novo Uredbo, se zbrane informacije nanašajo na stanje na podlagi prejšnje Uredbe, saj se poročilo nanaša na leto 2020.

- posodobitvijo ključnih pojmov in opredelitev v Uredbi (npr. opredelitev pojma „izvoznik“, ki zajema fizične osebe in raziskovalce, ki sodelujejo pri prenosih tehnologije z dvojno rabo);
- poenostavitvijo in uskladitvijo postopkov za izdajo dovoljenj in omogočanjem Komisiji, da s „poenostavljenim“ postopkom z delegiranim aktom spremeni seznam blaga ali namembnih krajev, za katere veljajo posebne oblike nadzora, s čimer bo sistem nadzora izvoza bolj prilagodljiv ter se bo lahko razvijal in prilagajal okoliščinam;
- krepitev izmenjave informacij med organi za izdajo dovoljenj in Komisijo, da se poveča preglednost odločitev o izdaji dovoljenj;
- usklajevanjem strogega izvrševanja nadzora in podporo za tak nadzor, vključno s krepitev varne elektronske izmenjave informacij med organi za izdajo dovoljenj in izvršilnimi organi;
- razvojem programa EU za krepitev zmogljivosti in usposabljanje za organe držav članic za izdajo dovoljenj in njihove izvršilne organe;
- krepitev ozaveščanja industrije in zagotavljanjem preglednosti za deležnike, s čimer se razvije strukturirani odnos z zasebnim sektorjem v okviru posebnih posvetovanj z deležniki, ki jih opravi ustrezna skupina Komisije, sestavljena iz strokovnjakov iz držav članic;
- vzpostavljanjem dialoga s tretjimi državami, da se okrepi svetovna varnost, ter spodbujanjem enakih konkurenčnih pogojev na svetovni ravni.

Nova uredba je bila objavljena 11. junija 2021, veljati pa je začela 9. septembra 2021.

2.1.2 Posvetovanja in ozaveščanje

Komisija je v letu 2020 v okviru nadaljnjih prizadevanj za ozaveščanje izvedla vrsto ciljno usmerjenih posvetovanj s ključnimi deležniki iz industrije in civilne družbe⁴. Zlasti je bil 11. decembra 2020 na daljavo organiziran forum o nadzoru izvoza, kot je opisano v nadaljevanju.

2.2 Spremembi Uredbe (ES) št. 428/2009

2.2.1 Posodobitev kontrolnega seznama EU

Kontrolni seznam EU iz Priloge I k Uredbi navaja seznam blaga z dvojno rabo, vključno s programsko opremo in tehnologijo, ki se lahko uporablja v civilne in vojaške namene, vključuje pa tudi vse blago, ki se lahko uporabi za neeksplozivno uporabo in kakršno koli uporabo pri izdelavi jedrskega orožja ali drugih eksplozivnih jedrskih naprav. Spremenjen je

⁴ To je tudi del našega „partnerstva z zasebnim sektorjem“, ki bo ključni element posodobitve nadzora izvoza EU.

bil enkrat v letu 2020⁵. Ta sprememba je vključevala sklepe, sprejete leta 2019 in do konca februarja 2020 v okviru večstranskih režimov za nadzor izvoza (zlasti v okviru Wassenaarskega sporazuma in Avstralske skupine). V skladu s spremembami Priloge I sta bili posodobljeni tudi prilogi II in IV k Uredbi.

Posodobitev kontrolnega seznama EU v letu 2020

S spremembami so bile nekatere tehnologije za kibernetični nadzor, na primer „programska oprema“ za spremljanje s strani organov za preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj (5D001.e.1 in 2) ter sistemi, oprema in komponente „digitalne forenzike“ (5A004.b.1 in 2), uvedene na seznam blaga, ki je predmet nadzora izvoza.

Kontrolni seznam EU za leto 2020 uvaja tudi nadzor „suborbitalnih plovil“ (9A004.h), pa tudi nove opombe o izvzetju iz nadzora za nekatere ogljikove „vlaknene ali nitaste materiale“ (1A002 – opomba 5) in „tehnologijo“ za sisteme za informacijsko varnost (5E002.a – opomba).

Poleg tega vključuje spremembe nadzora:

- dvodimenzionalnih absorberjev, izdelanih iz sintriranih feritov (1C001.a – opomba 1.d.2),
- kovinskih zlitin (1C002 – tehnična opomba 3),
- tekočin in maziv (1C006.d),
- ležajev brez trenja in ležajnih sistemov (2A001),
- programske opreme za simuliranje (3D003),
- sistemov za informacijsko varnost, ki se nanaša na varno „kriptografsko aktivacijo“ (5A002.a),
- komponent za optične sisteme, primerne za vesolje (6A004.c.4),
- nekaterih laserjev (6A005.a.6.a.1 do 2.a) in
- „lopatič ventilatorja“.

Kot rezultat odločitev Avstralske skupine so bili uvedeni nov nadzor nad koronavirusom bližnjevzhodnega respiratornega sindroma (MERS koronavirus – 1C351.a.59), nad 24 kemikalijami, vključno s predhodnimi sestavinami za živčni strup novičok (1C350.66 do 1C350.89), in spremembe nadzora ventilov in njihovih komponent (2B350.g.1.a do 2.a).

Posodobljen in konsolidiran kontrolni seznam EU je začel veljati 15. decembra 2020, s čimer je EU lahko izpolnila svoje mednarodne zaveze. Podpira tudi izvoznike EU s pravočasnim prilagajanjem nadzornih parametrov tehnološkemu razvoju. Objavljeno je bilo „sporočilo o celovitih spremembah“, in sicer kot smernica, ki vsebuje pregled vseh sprememb kontrolnega seznama blaga z dvojno rabo v EU iz leta 2020⁶.

2.2.2 Izstop Združenega kraljestva iz EU

Komisija je v letu 2020 sprejela vrsto ukrepov glede na konec prehodnega obdobja 1. januarja 2021, ko je izvoz blaga z dvojno rabo iz EU v Združeno kraljestvo postal predmet nadzora v skladu z Uredbo kot izvoz v katero koli drugo tretjo državo.

Komisija je septembra 2020 objavila obvestilo deležnikom⁷, s katerimi je izvoznike obvestila o veljavnih pravilih glede na konec prehodnega obdobja in izstop Združenega kraljestva iz EU.

⁵ Delegirana uredba Komisije (EU) 2020/1749 z dne 7. oktobra 2020 (UL L 421, 14.12.2020, str. 1).

⁶ Povzetek sporočila je na voljo na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/october/tradoc_158973.pdf.

⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/dual-use-export-controls_sl_0.pdf.

Da bi EU zagotovila enotno izvajanje nadzora po vsej Uniji in se izognila nepotrebnemu upravnemu bremenu ter hkrati zaščitila varnost Unije in mednarodno varnost, je sprejela Uredbo (EU) 2020/2171 z dne 16. decembra 2020 o spremembi Priloge IIa k Uredbi. Uredba (EU) 2020/2171⁸ z dodajanjem Združenega kraljestva na seznam namembnih krajev, ki so zajeti v splošnem izvoznem dovoljenju Unije št. EU001, poenostavlja nadzor izvoza večine blaga z dvojno rabo v Združeno kraljestvo.

V skladu s Protokolom o Irski/Severni Irski⁹, ki določa, da se Uredba uporablja za Združeno kraljestvo in v njem v zvezi s Severno Irsko¹⁰, Združeno kraljestvo pa deluje kot pristojni organ v skladu z Uredbo, veljajo posebne ureditve. Komisija je razvila namensko varno elektronsko orodje za podporo izmenjavi informacij s pristojnim organom Združenega kraljestva, pristojnim za uporabo Uredbe v Severni Irski. To pristojnemu organu Združenega kraljestva omogoča, da dostopa do informacij, ki podpirajo učinkovito izvajanje in izvrševanje nadzora izvoza blaga z dvojno rabo iz Severne Irske v skladu z določbami Uredbe. Zato lahko pristojni organi Združenega kraljestva v elektronski sistem za blago z dvojno rabo (DUeS)¹¹ vnašajo informacije o ustreznih zavrnitvah, pogledajo, upravljajo in brskajo po zavrnitvah Združenega kraljestva, ki so že shranjene v elektronskem sistemu za blago z dvojno rabo, ter prejemajo informacije o zavrnitvi, ki so pomembne za določen zahtevek za izvoz blaga z dvojno rabo iz Severne Irske.

2.3 Nacionalni izvedbeni in izvršilni ukrepi

2.3.1 Izvedbeni ukrepi

Uredba je v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah. Vendar določa, da države članice sprejmejo nekatere ukrepe za izvajanje specifičnih določb in da bi bilo treba informacije o teh nacionalnih ukrepih objaviti v *Uradnem listu Evropske unije*. Komisija je v skladu s tem 17. januarja 2020 objavila obvestilo¹², ki vsebuje posodobljen pregled ukrepov držav članic, vključno z na primer razširitvijo nadzora posredovanja in tranzita, razširitvijo nadzora na blago, ki ni navedeno na seznamu, zaradi javne varnosti in spoštovanja človekovih pravic, uvedbo nacionalnih splošnih izvoznih dovoljenj, izvajanjem nadzora prenosa znotraj EU za blago, ki ni navedeno na seznamu, ter obveščanjem pristojnih organov. Sistem izvoznikom omogoča dostop do izčrpnih informacij o veljavnih zakonskih določbah ter podpira dosledno in učinkovito izvajanje nadzora po vsej EU.

2.3.2 Izvršilni ukrepi

Glede na informacije, ki so na voljo Komisiji, leta 2020 ni prišlo do novih sprememb. Seznam nacionalnih izvršilnih ukrepov, ki je bil objavljen skupaj z letnim poročilom o nadzoru izvoza za leto 2019¹³, je zato še vedno veljaven.

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R2171&from=SL>.

⁹ UL L 29, 31.1.2020, str. 7 (Sporazum o izstopu).

¹⁰ Člen 5(4) Protokola o Irski/Severni Irski in del 47 Priloge 2 k navedenemu protokolu.

¹¹ Elektronski sistem za blago z dvojno rabo je varen in šifriran elektronski sistem, ki ga gostuje Komisija, da bi se podprla okrepljena izmenjava informacij med pristojnimi organi in Komisijo, kot določa člen 19 Uredbe.

¹² https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/january/tradoc_158576.pdf.

¹³ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/october/tradoc_158962.pdf.

3. DEJAVNOSTI USKLAJEVALNE SKUPINE ZA BLAGO Z DVOJNO RABO

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo združuje strokovnjake iz Komisije in držav članic za preučevanje vseh vprašanj v zvezi z uporabo nadzora izvoza, da bi v praksi izboljšali njihovo doslednost in učinkovitost po vsej EU. Komisija mora v skladu z Uredbo Evropskemu parlamentu predložiti letno poročilo o dejavnostih, preverjanjih in posvetovanjih usklajevalne skupine za blago z dvojno rabo.

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je v letu 2020 organizirala sedem sestankov, ki so večinoma potekali na daljavo, in tako potrdila svojo vlogo foruma za posvetovanja o številnih aktualnih temah, opisanih v tem dokumentu.

3.1 Posvetovanja o vprašanjih glede izvajanja – splošna izmenjava informacij

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je organizirala *splošno izmenjavo informacij o vprašanjih glede nadzora izvoza*, tudi v podporo posodobitvi zakonodaje o nadzoru izvoza EU.

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je izmenjala informacije o *nacionalnih izvedbenih ukrepih* in pripravila posodobitev uradnega informativnega obvestila o nacionalnih ukrepih¹⁴.

Kar zadeva *brexit*, usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo ni prispevala le k razvoju orodja IT, ki podpira izmenjavo informacij za izvajanje nadzora v skladu s Protokolom o Irski/Severni irski, ampak je tudi pregledala spremembe zahtev za izdajo dovoljenj in prispevala k pripravi posodobljenega „*obvestila o pripravljenosti*“¹⁵ o dvojni rabi za izvoznike.

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je *zbrala podatke o izdaji dovoljenj* za leto 2019, da bi se izboljšala izmenjava informacij med državami članicami (zlasti glede zbiranja podatkov na podlagi globalnih in splošnih izvoznih dovoljenj) in povečala javna preglednost nadzora izvoza blaga z dvojno rabo v EU (pri pripravi tega letnega poročila so bili uporabljeni zbirni podatki EU za leto 2019).

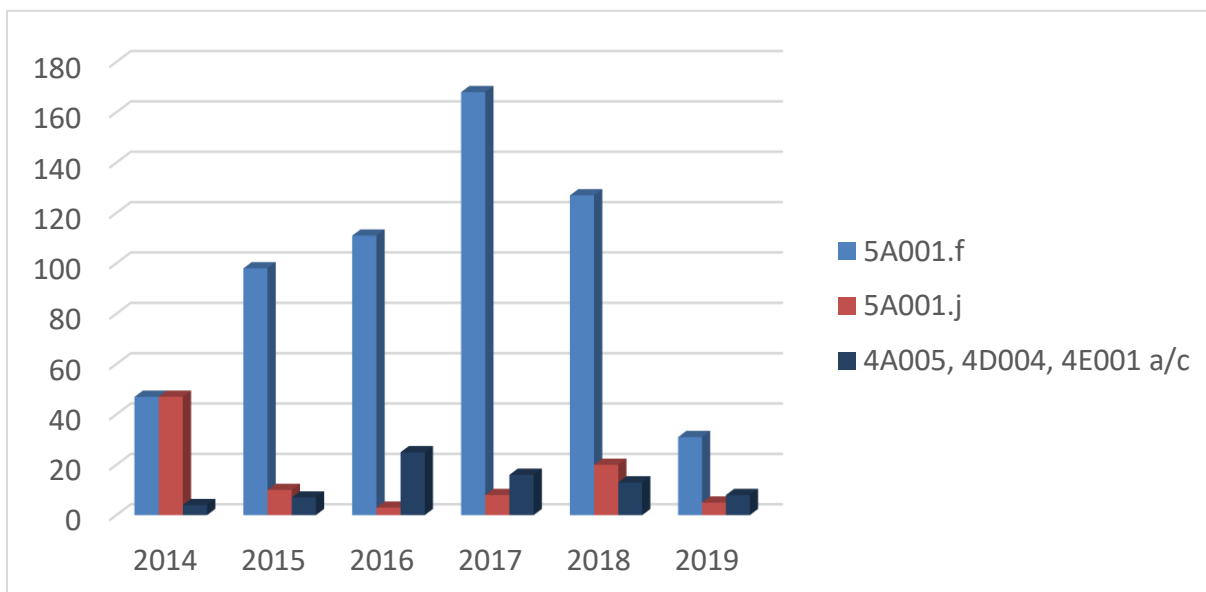
Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je v letu 2019 izvedla *tehnično izmenjavo informacij o izvajanju nadzora tehnologij za kibernetски nadzor*.

Podatki, zbrani od držav članic, kažejo zmanjšanje števila dovoljenj (glej preglednico 1), saj je bilo leta 2019 skupaj izdanih 44 dovoljenj za blago za kibernetски nadzor, ki je na seznamu¹⁶. V istem obdobju je bilo zavrženih 81 dovoljenj za blago za kibernetски nadzor.

¹⁴ Posodobljeno informativno obvestilo je bilo objavljeno 17. januarja 2020 (UL C 16, 17.1.2020, str. 4).

¹⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/dual-use-export-control_sl.

¹⁶ Oprema za mobilno telekomunikacijo, sistemi za nadzor interneta, vdorna programska oprema.

Preglednica 1: Število posameznih dovoljenj za blago za kibernetki nadzor, ki je na seznamu

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo se je odločila, da bo nadaljevala prizadevanja za spremljanje izvajanja nadzora, in leta 2019 začela izmenjavo informacij o izvajanju nadzora. Strokovna skupina za tehnologijo nadzora je še naprej zagotavljala *ad hoc* izmenjavo informacij.

3.2 Tehnična izmenjava informacij – vprašanja glede izvajanja

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je podprla pripravo posodobitev kontrolnega seznama EU in sodelovala v razpravah o številnih posebnih vprašanjih glede izvajanja, kot so na primer izboljšanje izmenjave informacij v okviru splošnih izvoznih dovoljenj EU, izmenjava informacij o globalnih dovoljenjih ali razvoj mehanizma posvetovanja med pristojnimi organi glede informacij o izvoznikih, ki uporabljajo globalna dovoljenja.

3.3 Smernice EU o nadzoru izvoza blaga z dvojno rabo

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je sodelovala pri pripravi revidirane različice „smernic EU o nadzoru izvoza blaga z dvojno rabo“ iz leta 2016, ki izraža izboljšave elektronskega sistema za blago z dvojno rabo, zlasti kar zadeva podporo izmenjavi informacij in posvetovanjem med pristojnimi organi.

Tehnična strokovna skupina za oblikovanje smernic za raziskave o blagu z dvojno rabo (TEG-DUR) se je leta 2020 sestala šestkrat in pripravila osnutek smernic o raziskavah, ki vključujejo blago z dvojno rabo. Od oktobra do novembra 2020 je potekalo javno posvetovanje¹⁷, v okviru katerega je bilo zbranih 54 odgovorov. Tehnična strokovna skupina za oblikovanje smernic za raziskave o blagu z dvojno rabo je osnutek končnih smernic usklajevalni skupini za blago z dvojno rabo predložila v obravnavo v začetku leta 2021. Smernice bodo predvidoma sprejete septembra 2021 kot priporočilo Komisije¹⁸.

¹⁷ https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=292.

¹⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:338:FULL&from=SL>.

3.4 Elektronska izmenjava informacij med pristojnimi organi

Komisija je ob podpori usklajevalne skupine za blago z dvojno rabo še naprej razvijala elektronski sistem za blago z dvojno rabo. Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo se je v letu 2020 dogovorila o konkretnih izboljšavah elektronskega sistema za blago z dvojno rabo:

- funkcije za podporo obvestilom o zavrnitvah v skladu s členom 13(5) Uredbe;
- funkcije za podporo dvostranskim posvetovanjem med pristojnimi organi v skladu s členom 11 in členom 13(5) Uredbe;
- priprave na novo funkcijo za podporo izmenjavi informacij o zavrnitvah v zvezi s prenosu znotraj EU;
- priprave na novo funkcijo za podporo posvetovanju o globalnih dovoljenjih;
- posodobitev seznama postavk v elektronskem sistemu za blago z dvojno rabo, ki izraža posodobitve kontrolnega seznama EU iz leta 2020;
- nova funkcija za podporo izmenjavi informacij s pristojnim organom Združenega kraljestva v skladu s Protokolom o Irski/Severni Irski ob koncu prehodnega obdobja.

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je prek namenske strokovne tehnične skupine še naprej podpirala razvoj „platforme za elektronsko izdajanje dovoljenj“, ki jo lahko uporabljajo pristojni organi. Strokovna tehnična skupina za elektronsko izdajanje dovoljenj se je še naprej povezovala s strokovnjaki iz držav članic ter podpirala „pilotni projekt elektronskega izdajanja dovoljenj“, s katerim se v letu 2021 načrtuje uvedba orodja za elektronsko izdajanje dovoljenj v Latviji, Romuniji, Italiji, Grčiji in belgijski regiji Valoniji. Uvedba tega elektronskega sistema bo pristojnim nacionalnim organom omogočila upravljanje celotnega postopka izdaje dovoljenja v popolnoma brezpapirni obliki ter z učinkovitostjo in uspešnostjo, ki sta značilni za sodobne elektronske sisteme. To bo gospodarskim subjektom in pristojnim organom tudi omogočilo, da zmanjšajo upravno breme v zvezi z izdajanjem dovoljenj za blago z dvojno rabo.

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je prav tako začela razprave o vključitvi sistemov elektronskega izdajanja dovoljenj za blago z dvojno rabo v pobudo Komisije za enotno okence za carino v okviru projekta „CERTEx“. Ta vključitev bo omogočila avtomatizirano preverjanje dovoljenja za izvoz blaga z dvojno rabo, ko izvoznik navede, da za blago z dvojno rabo, ki se izvaža, velja izvozno dovoljenje, ki ga je izdal pristojni organ EU.

3.5 Skupina strokovnjakov za blago z dvojno rabo v EU

Leta 2020 so skupina strokovnjakov za blago z dvojno rabo v EU, ki jo upravlja Skupno raziskovalno središče Komisije, in strokovnjaki, ki so jih dale na voljo države članice, še naprej zagotavljali pomoč pristojnim organom, ki so zaprosili za tehnični nasvet v zvezi s posameznimi primeri izdaje dovoljenj. Skupaj je bilo v obdobju poročanja šestim pristojnim organom zagotovljenih devet tehničnih nasvetov o klasifikaciji izdelkov.

3.6 Izvajanje in izvrševanje

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je izmenjala informacije o izvajanju in izvrševanju nadzora. Glede na razpoložljive podatke je imela mreža EU za nadzor izvoza, ki jo sestavljajo uslužbenci pristojnih organov držav članic za izdajanje dovoljenj in Komisije, več kot 360 uslužbencev. Kar zadeva izvrševanje, je bilo leta 2019 evidentiranih 144 kršitev

predpisov o nadzoru izvoza, nacionalni organi kazenskega pregona pa so naložili osem upravnih kazni in 16 kazenskih sankcij.

3.7 Krepitev zmogljivosti

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je leta 2020 podprla 13. virtualni tehnični seminar Skupnega raziskovalnega središča in Nacionalne agencije za jedrsko varnost (NNSA), ki ga je med 15. septembrom in 5. oktobrom 2020 organiziralo Skupno raziskovalno središče Komisije v sodelovanju z ministrstvom ZDA za energijo.

3.8 Preglednost in dialog z industrijo in akademskimi krogi

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je podprla organizacijo foruma o nadzoru izvoza, ki je potekal 11. decembra 2020 na daljavo v sodelovanju z nemškim predsedovanjem Svetu EU. Forum je omogočil izmenjavo mnenj o izvajanju nadzora izvoza EU in zakonodajnem postopku za posodobitev nadzora izvoza EU z več kot 800 deležniki iz industrije in civilne družbe¹⁹ iz industrijskih združenj, podjetij, ki se ukvarjajo z blagom z dvojno rabo, akademskih krogov in organizacij civilne družbe ob upoštevanju dogovora med sozakonodajalcema o novi uredbi. Oblika na daljavo je omogočila veliko širšo udeležbo, kot je bila v preteklosti mogoča v fizičnem okolju.

Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je poleg dejavnosti Komisije za ozaveščanje pripravila tudi dokumentacijo, da bi podprla izvajanje predpisov s strani izvoznikov. Zlasti je pomembno „sporočilo o celovitih spremembah iz leta 2020“²⁰, v katerem so povzete spremembe Priloge I k Uredbi za izvajanje sprememb kontrolnih seznamov različnih mednarodnih forumov glede režimov o neširjenju orožja.

4. NADZOR IZVOZA EU – KLJUČNI PODATKI

Težko je zbrati zanesljive informacije o celotnem izvozu blaga z dvojno rabo (vključno z blagom z dvojno rabo, ki ni navedeno na seznamu), ker ni ustrezno opredeljenega gospodarskega sektorja. Vendar Komisija in države članice zbirajo podatke, ki omogočajo približno oceno izvoza blaga z dvojno rabo, ki po eni strani temelji na posebnih podatkih o izdaji dovoljenj, ki so jih zbrali pristojni organi, po drugi strani pa na statističnih podatkih o carinskih izdelkih, ki vključujejo blago z dvojno rabo. Ocene podatkov o izvozu za leto 2019 so predstavljene v nadaljevanju. Opozoriti je treba, da te ocene ne vključujejo storitev in neopredmetenih prenosov tehnologije, povezanih s trgovino z blagom z dvojno rabo.

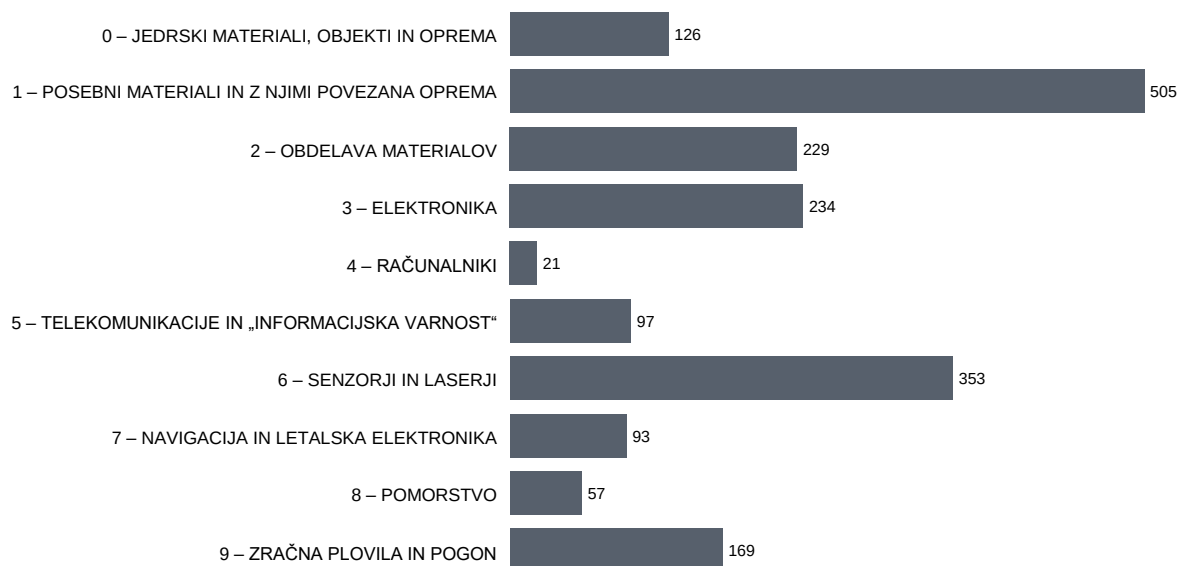
4.1 Trgovina z blagom z dvojno rabo v EU: blago in namembni kraji

Leta 2020 se je Uredba uporabljala predvsem za izvoz približno 1 884 vrst blaga z dvojno rabo iz Priloge I (t. i. kontrolni seznam EU), ki so razvrščene v deset skupin (slika 1). To blago z dvojno rabo zajema približno 1 000 carinskih izdelkov, vključno s kemikalijami, kovinami in nekovinskimi mineralnimi izdelki, računalniki, elektronskimi in optičnimi

¹⁹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/december/tradoc_159148.pdf.

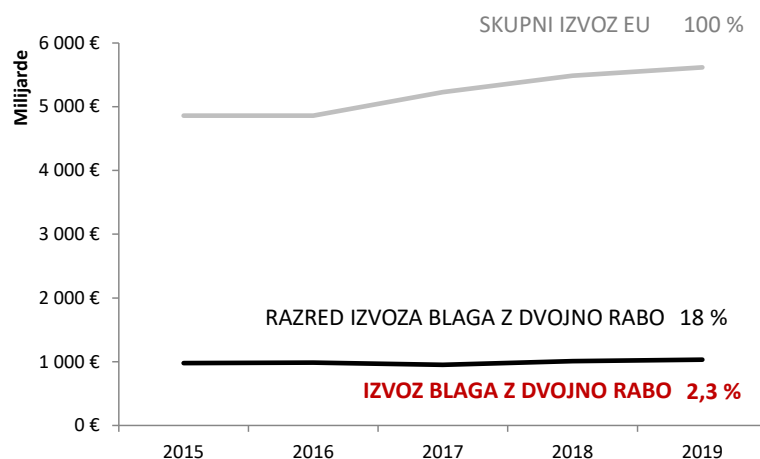
²⁰ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/october/tradoc_158972.pdf.

izdelki, električno opremo, stroji, vozili in prevozno opremo itd., ki so običajno uvrščeni v visokotehnološki del tega obsežnega in raznovrstnega razreda izdelkov.

Slika 1: Število vrst blaga z dvojno rabo v desetih skupinah iz Priloge I po sprejetju Uredbe (EU) 2020/1749

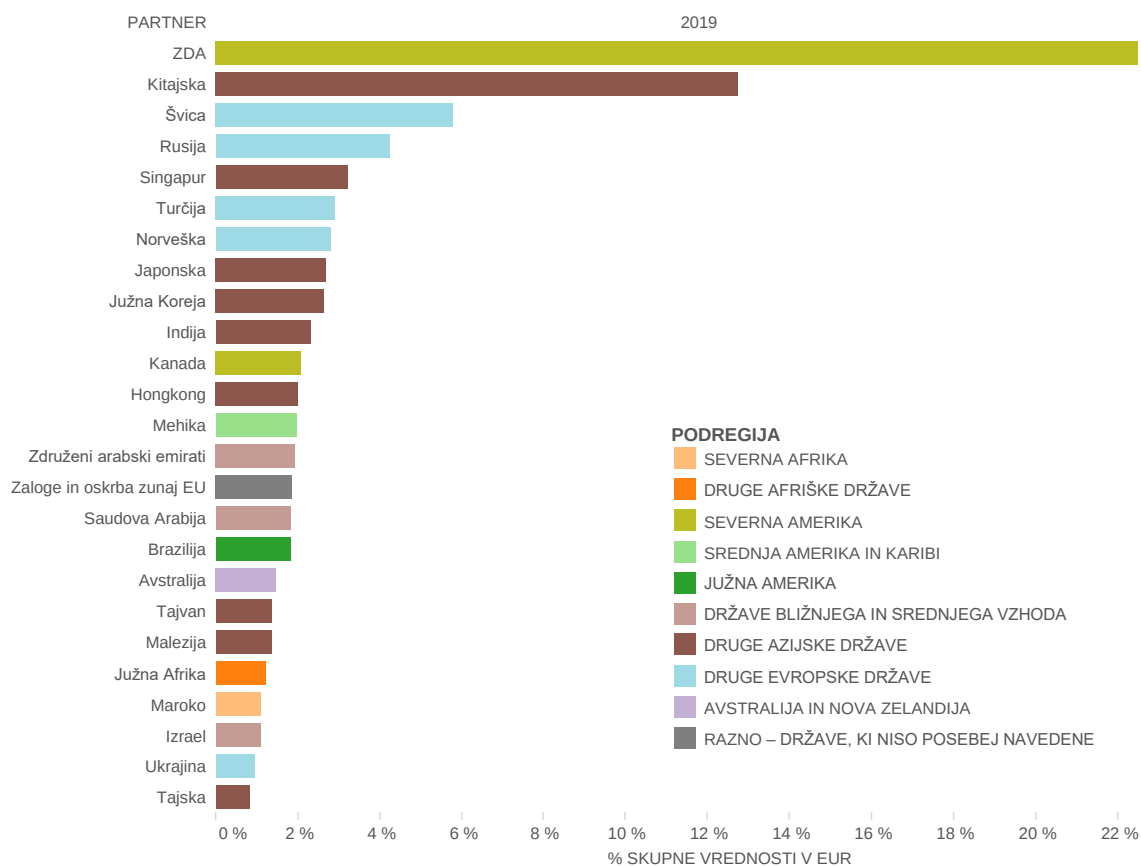
Statistične ocene sorazmerne pomembnosti trgovine z blagom z dvojno rabo kažejo, da izvoz blaga z dvojno rabo predstavlja približno 2,3 % skupnega izvoza EU27 (znotraj EU in zunaj nje) znotraj širokega „razreda izvoza blaga z dvojno rabo“²¹ med carinskimi izdelki, ki lahko v različnem obsegu vključujejo blago z dvojno rabo (slika 2). Tako bi vrednost trgovine z blagom z dvojno rabo leta 2019 znašala 119 milijard EUR.

Slika 2: Statistična ocena izvoza blaga z dvojno rabo znotraj EU in zunaj nje

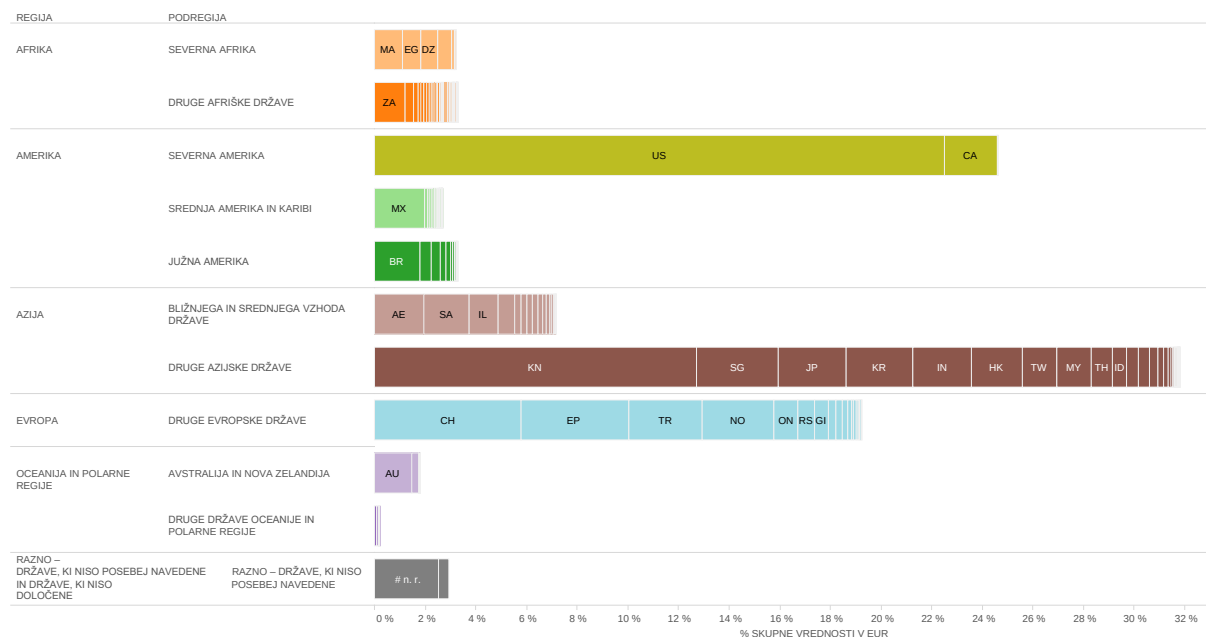
²¹ Statistična metodologija, ki jo je razvilo Skupno raziskovalno središče Komisije, predvideva uporabo korelacijske tabele, ki jo je razvil GD za obdavčenje in carinsko unijo in ki povezuje številke klasifikacije dvojne rabe s carinskimi oznakami, ter podatkov iz Eurostatove podatkovne zbirke COMEXT in podatkov o izdaji dovoljenj, ki so jih predložile države članice EU27. Pojem *razred izvoza blaga z dvojno rabo* se nanaša na obsežen in raznovrsten razred izdelkov, ki vključuje blago z dvojno rabo. Trgovina z blagom z dvojno rabo poteka *znotraj* tega razreda izdelkov, vendar ni enaka trgovini tega razreda, saj velika večina izdelkov znotraj *razreda izvoza blaga z dvojno rabo* dejansko ni blago z dvojno rabo.

Statistične ocene kažejo tudi glavne namembne kraje za izvoz in to, da je velik del izvoza blaga z dvojno rabo usmerjen v države, navedene na splošnih izvoznih dovoljenjih Unije. Namembne države izražajo strukturo izvoznega trga EU glede zadevnih izdelkov ter olajševanje trgovine s splošnimi izvoznimi dovoljenji Unije (sliki 3 in 4)²².

Slika 3: Ocene izvoza blaga z dvojno rabo v EU: prvih 25 namembnih držav izvoza in njihove podregije leta 2019

²² „Zaloge in oskrba zunaj EU“ so opredeljene kot dostava zalog za ladje in zrakoplove. „Razno – države, ki niso posebej navedene“ vključuje države in ozemlja, ki niso navedeni v okviru trgovine s tretjimi državami (tj. te oznake se običajno uporabljajo za blago, dobavljeno na objekte in naprave na morju).

Slika 4: Ocene izvoza blaga z dvojno rabo v EU: namembne države po regijah in podregijah leta 2019

4.2 Dovoljenja za blago z dvojno rabo v EU: zahtevki, dovoljenja in zavrnitve

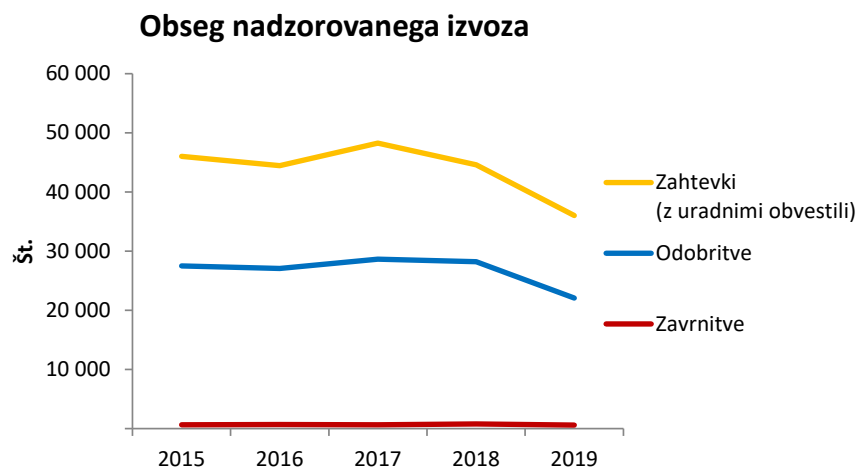
Usklajevalna skupina za blago z dvojno rabo je ob upoštevanju člena 19(2) Uredbe, ki določa, da „[d]ržave članice [...] sprejmejo ustrezne ukrepe za vzpostavitev neposrednega sodelovanja in izmenjave informacij med pristojnimi organi, da bi okrepili učinkovitost režima Unije za nadzor izvoza“, izmenjala podatke in informacije o izdaji dovoljenj, da bi se izboljšalo razumevanje nadzora izvoza in njegovega učinka na gospodarstvo. Nekateri podatki, zbrani za obdobje poročanja, so navedeni v nadaljevanju, vendar je treba opozoriti, da vse države članice ne zbirajo vseh podatkov. Zato informacije v nadaljevanju predstavljajo le približno oceno skupne količine in vrednosti glede na omejene podatke, ki so jih dale na voljo države članice.

Skupna vrednost²³ zahtevkov je dosegla 40 milijard EUR, nadzorovani izvoz blaga z dvojno rabo pa je tako predstavljal 2,2 % skupnega izvoza zunaj EU27. Odobrena trgovina z blagom z dvojno rabo je znašala 31,5 milijarde EUR, kar predstavlja 1,7 % skupnega izvoza zunaj EU27, večina transakcij pa je bila odobrena na podlagi individualnih dovoljenj²⁴ (približno 20 300 izdanih enotnih dovoljenj leta 2019) in globalnih dovoljenj²⁵ (po njihovi vrednosti). Zavrtnjen je bil le majhen delež izvoza: leta 2019 so bile izdane približno 603 zavrnitve, kar predstavlja približno 0,89 % vrednosti nadzorovanega izvoza blaga z dvojno rabo v zadevnem letu in 0,02 % skupnega izvoza zunaj EU27.

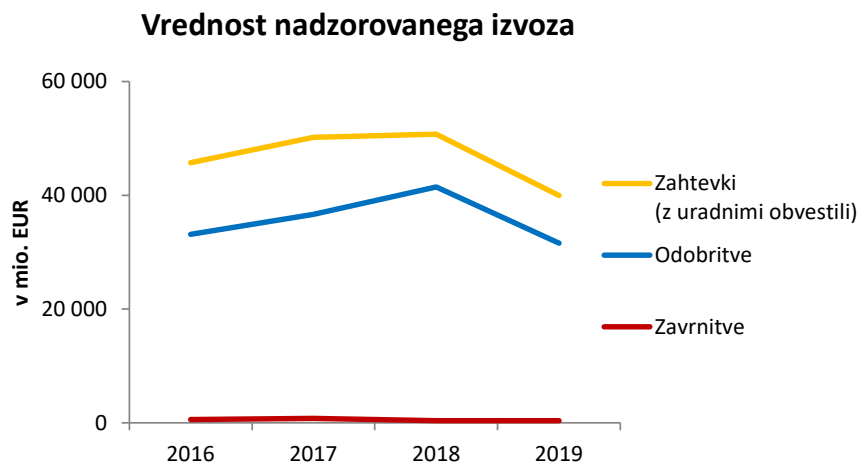
²³ Ta znesek vključuje vrednost za zahtevke za dovoljenje in uradna obvestila na podlagi splošnih izvoznih dovoljenj.

²⁴ Individualna dovoljenja pomenijo dovoljenja, ki so izdana določenemu izvozniku za enega končnega uporabnika ali prejemnika v tretji državi in zajemajo eno blago ali več blaga z dvojno rabo.

²⁵ Globalna dovoljenja pomenijo dovoljenja, ki so izdana določenemu izvozniku za neko vrsto ali kategorijo blaga z dvojno rabo in lahko veljajo za izvoz enemu ali več natančno določenim končnim uporabnikom in/ali v eni ali več natančno določenih tretjih državah.

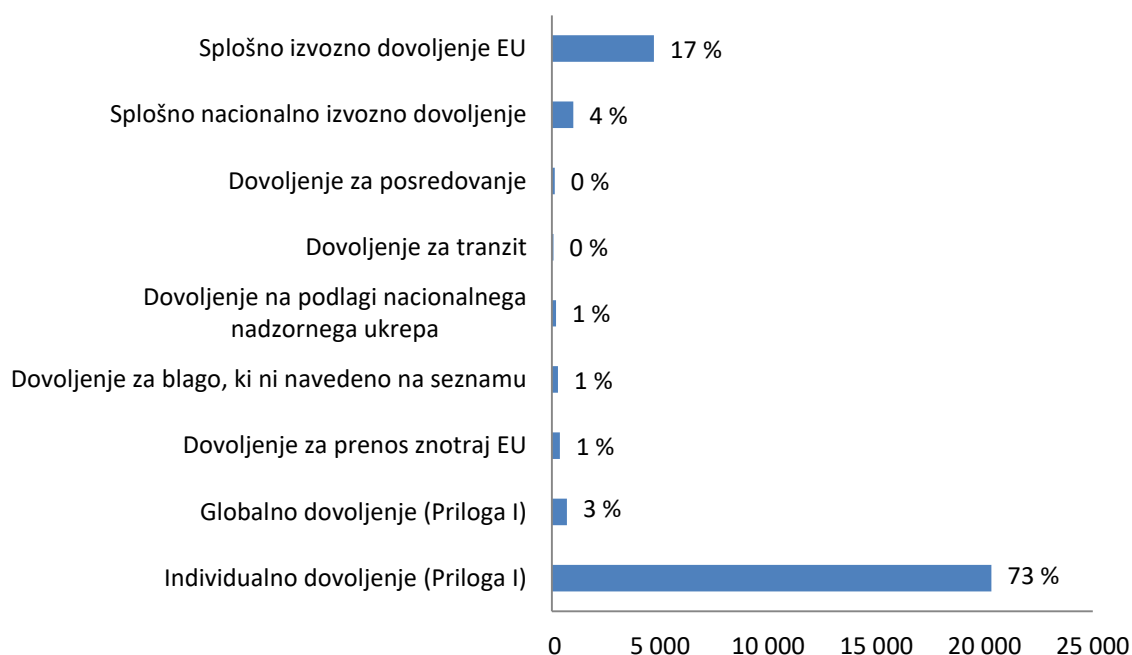
Slika 5: Obseg (število) odobritev in zavrnitev v obdobju 2014–2019²⁶

Slika 6: Vrednost (v milijonih EUR) odobritev in zavrnitev v obdobju 2014–2019

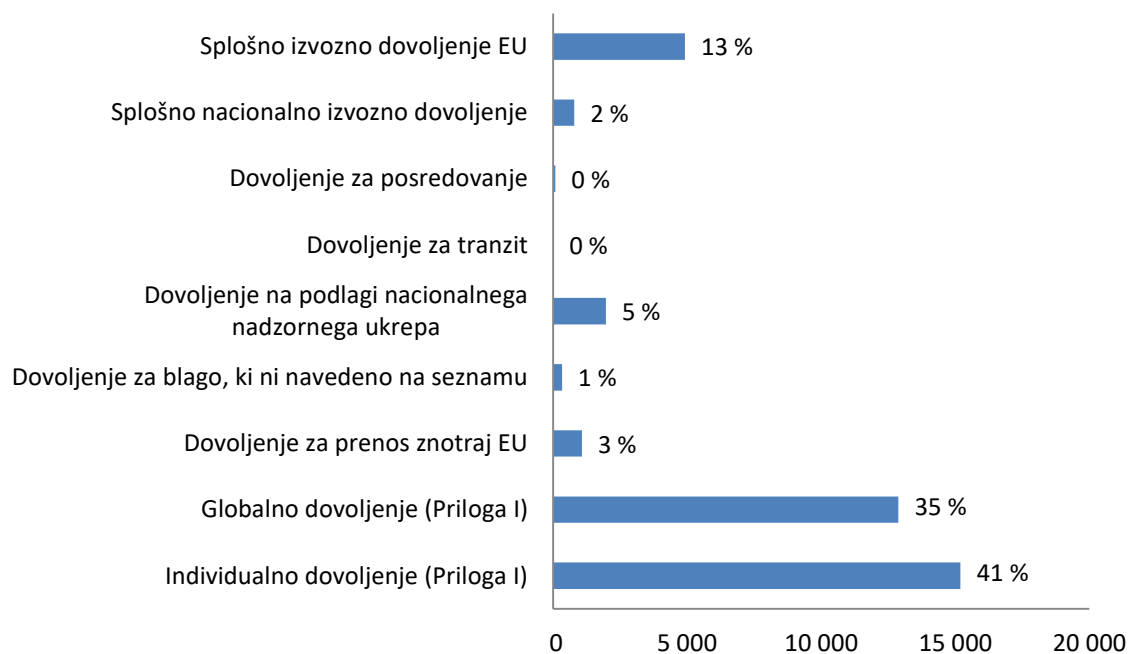
²⁶ Na slikah 5 in 6 podatki za postavko „Zahtevki“ zajemajo vse zahtevke za dovoljenja, vključno z uradnimi obvestili v skladu s splošnimi dovoljenji, kar daje okvirni podatek o „nadzorovanem izvozu“, tj. vrednosti izvoza zunaj EU, za katerega se izvede postopek izdaje dovoljenja. Kadar niso na voljo podatki o zahtevkih, so na grafih uporabljeni podatki o dovoljenjih kot okvirni podatki za podatke o zahtevkih. Podatki o „dovoljenjih“ se nanašajo na izvoz blaga z dvojno rabo, ki je odobren na podlagi individualnih in globalnih dovoljenj. Opozoriti je treba, da ni nujno, da se zahtevki ujemajo s skupnim številom odobritev in zavrnitev, saj je bilo več zahtevkov morda preklicanih ali pa niso bili zaključeni v istem letu. „Zavrnitev“ se nanaša na obseg in vrednost zavrnjenega izvoza. Razlike v podatkih, ki kažejo upad v primerjavi s prejšnjimi leti, so posledica brexita in dejstva, da Združeno kraljestvo ni predložilo podatkov za leto 2019.

Obseg dovoljenega izvoza glede na vrsto dovoljenja v letu 2019

Slika 7: Obseg (število) odobritev po vrstah dovoljenj leta 2019

Vrednost dovoljenega izvoza glede na vrsto dovoljenja v letu 2019

Slika 8: Vrednost (v milijonih EUR) odobritev po vrstah leta 2019

5. NADALJNI KORAKI

Nova Uredba in posledična nadgradnja sistema prinašata bistvene spremembe pri nadzoru izvoza v EU, zaradi česar se izvajajo številna pripravljalna dela in ukrepi, ki jih morajo Komisija in države članice sprejeti, da bi čim bolj izkoristili potencial nove Uredbe. Med njimi so naslednje:

- nova Uredba določa, da bi morala „Komisija [...] v tesnem posvetovanju z državami članicami in deležniki razviti smernice [...], ki bodo podpirale praktično uporabo nadzora“, in zlasti poziva k smernicam o preglednosti odločitev o izdaji dovoljenj in o izvozu blaga za kibernetični nadzor,
- prav tako bo treba obravnavati pozive industrije glede smernic o na primer prenosu tehnologije in računalništvu v oblaku,
- Komisija je zlasti pooblaščenca za sprejetje smernic za letno poročanje, da se zagotovi izvajanje novih določb o izmenjavi informacij in preglednosti, ki pozivajo k razvoju izmenjave informacij med državami članicami in Komisijo ter izboljšanju preglednosti, tudi z objavo letnega poročila, vključno s podrobnimi informacijami o odločitvah o izdaji dovoljenj. Prav tako razvija orodja IT za podporo izmenjavi povezanih podatkov,
- nova Uredba priznava izvrševanje kot ključni vidik učinkovitih politik nadzora izvoza in poziva zlasti k vzpostavitvi mehanizma za usklajevanje izvrševanja,
- nazadnje, Komisija bo ob podpori držav članic razvijala program EU za krepitev zmogljivosti in usposabljanje za organe držav članic za izdajo dovoljenj in njihove izvršilne organe ter poglobila dialog s tretjimi državami za spodbujanje zблиževanja nadzora na svetovni ravni.

Komisija poziva Evropski parlament in Svet, naj se seznanita s tem poročilom.